

Rapport 2009:21

ARKEOLOGISK SLUTUNDERSÖKNING

Brantgränd 1

Raä 330, Gammelstads kyrkby fastigheten Nederluleå kyrkovall 1:6 Nederluleå socken och Luleå kommun Västerbottens landskap, Norrbottens län

Norrbottens museum

Olof Östlund

Dnr 148-2009
Lst dnr 431-9807-09

Norrbottens
museum

Tekniska uppgifter

Länsstyrelsens (beslut) dnr:	431-9807-09
Norrbottnens museum dnr:	148-2009
Uppdragsgivare/finansjär:	Luleå kommun (genom konsultfirman ABM arkitektbyrå)
Fornlämning nr:	Raä 330
Kommun:	Luleå
Socken:	Nederluleå
Landskap:	Västerbotten
Län:	Norrbottnen
Fastigheter:	Nederluleå kyrkovall 1:6
Typ av uppdrag:	Arkeologisk slutundersökning i form av schaktövervakning
Datering:	1800-/1900-tal (Bedömning utifrån fynd)
Typ av fornlämningsobjekt:	Kyrkstad bestående av kulturlager och befintlig bebyggelse
Antal fältdagar och varaktighet	En halv dag (4 september 2009), (8 arbetstimmar (4 x 2 personer))
Rapporttid:	3 arbetsdagar, (24 arbetstimmar 1 person)
Fyndhantering:	-
Fältarbetsledare:	Olof Östlund
Rapportansvarig:	Olof Östlund
Fältpersonal:	Mirjam Jonsson
Underkonsulter:	-
Undersökt yta	Slutundersökningsområdet (schakt 1) motsvarar knappt 14 m ² .
Höjd över havet:	15 m ö h
Koordinater:	Schakt 1: x7296973,9 / y1785978,7 (NV hörnet), x7296977,4 / y1785988,5 (SÖ hörnet) Inmätt med Luleå kommuns plankarta som grund i RT 90 2,5 gon V
Ek. karta:	24L 9h Gammelstaden (241 97)
Dokumentationsmaterial:	Samtliga originalhandlingar, i det här fallet anteckningar, ritningar (bilaga 5) och digitala fotografier, förvaras i Norrbottens museums respektive (akt-, bild-) arkiv. Foto Acc nr 2009:94:05-07 samt 2009:94:09-13, (8 bilder), (bilaga 4)
Digitalt dokumentationsmaterial:	Det digitala underlagsmaterialet finns i shapeformat i RT90 2,5 gon V. Det förvaras på Norrbottens museums servrar. Back-uper tas dagligen av landstingets IT-personal på allt material som förvaras på server. Rekommendationer inväntas för långtidsförvaring av digitalt arkeologiskt material från Riksantikvarieämbetet. (Under utformning)
Digital programvara:	Microsoft Office (XP), ArcGIS 9.2, Adobe PhotoShop Elements 4.0, Acrobat Reader 8.
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.
Foto:	Digitala, Acc nr 2009:94:05-07, samt 2009:94:09-13, (bilaga 4)
Ritningar:	Nr 1 - 2 (bilaga 5)

Foto på framsida: Schakt 1, i förgrunden stenarna som hör till husgrunden, acc nr 2009:94:12, © Norrbottens museum, Olof Östlund.

RAPPORT

Arkeologisk slutundersökning/schaktkontroll

Brantgränd 1

Fastighet: Nederluleå kyrkovall 1:6

Nederluleå socken och Luleå kommun

Västerbottens län

Norrbottnens län

Raä 330

Innehållsförteckning

Tekniska uppgifter	1
Inledning	3
Sammanfattning	3
Syfte	3
Inriktning och problemformuleringar	3
Områdets förutsättningar.....	4
Topografi och naturlandskap	4
Historik och fornlämningsmiljö	4
Forskningshistorik	4
Undersökningens utgångspunkter	5
Undersökningsplan	5
Metod och utförande	6
Avvikelser från undersökningsplanen	6
Resultat	7
Kulturhistorisk tolkning	9
Slutsats/Vidare undersökningar	9
Utvärdering	10
Referenser	11
Publicerade källor	11
Opublicerade källor	11
Bilagor	11

Inledning

Norrbottens museum utförde 2009-09-04, en arkeologisk slutundersökning inom Raä 330, Nederluleå socken. Arbetet utfördes på begäran av Luleå kommun genom konsultfirman ABM arkitektkontor, efter beslut av Länsstyrelsen i Norrbottens län (Lst dnr 431-9807-09).

Undersökningen föranleddes av att fastighetsägaren Luleå kommun planerade att dränera invid befintligt bostadshus. En rännadal för vattenavrinning är planerad på den södra sidan av huset. Eftersom det vid en tidigare arkeologisk förundersökning på platsen under juni månad, konstaterats att en, möjligen två husgrunder (byggnader som är synliga på 1817 års karta, se bilaga 6), riskerar att förstöras av markarbetena för rännadalen krävde länsstyrelsen av fastighetsägaren att en arkeologisk slutundersökning skulle utföras.

Slutundersökningen utfördes av Norrbottens museum; av arkeologerna Olof Östlund och Mirjam Jonsson i september.

Sammanfattning

I schakt 1:s östra ände påträffades under slutundersökningen rester av en husgrund i form av syllstenar på den södra långsidan av schaktet. De låg dock så långt ned i marken att de inte kommer att beröras av den planerade släntningen och rännadalen för dräneringen. Stenarna kommer att ligga kvar där de påträffades även efter dräneringsarbetena, men de är nu också dokumenterade för framtiden.

I den västra änden av schakt 1 påträffades inga spår efter den andra byggnaden som kan ses på 1817 års karta. Troligtvis är marken där avskalad under ett tidigare skede för att planera tomten.

De påträffade syllstenarna innebär där de ligger inget hinder för arbetet med dräneringen.

Syfte

Syftet med slutundersökningen var främst att dokumentera resterna av de husgrunder som syns på 1817 års karta, samt för att kontrollera och dokumentera om äldre lämningar fanns under dessa.

Slutundersökningens syfte var också att ge Länsstyrelsen ett tillfredsställande beslutsunderlag för framtida beslut i Gammelstad. Utifrån syftet är den huvudsakliga målgruppen länsstyrelsen, olika myndigheter och företagaren/exploatören.

Inriktning och problemformuleringar

Slutundersökningen är ett led i den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden med sikte på att kartlägga Gammelstads ålder, tidigaste utveckling och utbredning. Detta, samt att få bättre kunskap om medeltida gårdar, handeln och områdets kontaktnät, är något som efterfrågas i *Arkeologi i Norrbotten - en forskningsöversikt*.

Områdets förutsättningar

Topografi och naturlandskap

Undersökningsområdet är beläget ca 140 m NV om kyrkan i Gammelstads kyrkby inom Raä 330 (se bilaga 1). Fornlämningsområdet Raä 330 är beläget på en mindre moränrygg mellan Lule älv, som flyter söder om kyrkbyn, och en äldre uppgrundad vik i nordost. Området är omgivet av flacka åkermarker, allmänningar och nyare bebyggelse. Nivån över havet för Raä 330 uppgår idag till mellan 5 och 20 meter. Aktuell slutundersökningsområde ligger på en flack gårdstomt ca 15 m ö h. I dess närområde finns nyare bebyggelse och kyrkstugor vilka kan ha sitt ursprung i 1600-talet.

Historik och fornlämningsmiljö

Raä 330 har beteckningen ”Kyrkstad bestående av kulturlager och befintlig bebyggelse”. Sannolikt har bebyggelsen i Gammelstads kyrkby sina rötter i medeltid. År 1339 omtalas att ett kapell finns i Luleå och 1374 har detta kapell blivit sockenkyrka med egen församling (Nordberg 1965:50ff). Platsen för kapellet är okänd, men att det låg i Gammelstad är rimligt att anta, vilket innebär att vi kan räkna med bebyggelse här vid den tiden.

Stenkyrkan som ersatte det tidigare kapellet började byggas under slutet av 1400-talet. Vid den tiden var detta den största kyrkan och tillika största stenbyggnaden norr om Uppsala, vilket vittnar om platsens betydelse.

Gammelstad har haft sin främsta betydelse som mötesplats. Som en in- och utförelseport för människor och varor. Under den intensiva delen av inlemmandet av Norrbotten i riket låg Gammelstad strategiskt placerat. Tillsammans med bl.a. G:a kyrkbyn i Piteå och Torneå utgjorde Gammelstad en språngbräda för mission och handel inåt landet. De fiskala funktionerna som centralmakten började utöva under medeltid behövde också en plats att utgå ifrån. Även de territoriella anspråken som kungariket Sverige börjar hävda i norr krävde en fast bebyggelse. Detta, kyrkplikten och de långa avstånden är de faktorer som bidragit till bebyggelsens expansion. Vid tiden för stenkyrkans anläggande var området en del av en ö och Gammelstadsviken en havsvik, som nådde fram till utkanten av dagens kyrkby. När Gammelstad fick stadsrättigheter lagfästa år 1621 var viken fortfarande segelbar. Redan 1649 hade dock landhöjningen gjort att hamnen inte gick att använda. Detta medförde att staden Luleå flyttades till sitt nuvarande läge vid kusten.

Forskningshistorik

Gammelstads kyrkby räknas som fast fornlämning och inom området har ett flertal arkeologiska undersökningar företagits under årens lopp. Aktuell undersökningsområde ligger ca 60 meter utanför gränsen till det som av Ragnar Bergling tolkas som köpstadens bebyggda område omkring 1649 (Bergling, 1964:102, fig 7). Det kan därför finnas lämningar från Gammelstads äldsta tid inom undersökningsområdet.

Bland de tidigare undersökningar/schaktkontroller som utförts närmast aktuellt undersökningsområde före år 2009 kan nämnas följande:

År 1997 – Förundersökning/schaktkontroll vid Gamla Bodenvägen, ca 40 m V om det nu aktuella undersökningsområdet. Endast matjordfyllning påträffades ovanpå örörd sand. (Nbm dnr 1997/0693, Lst dnr 220-8863-97). (Lindgren 2000)

År 1999 – Förundersökning/schaktkontroll vid Bagargränd, ca 40 m VNV om det nu aktuella undersökningsområdet. Endast matjord påträffades vid denna undersökning. (Nbm dnr 1998/0524, Lst dnr 220-8363-98). (Lindgren 1999).

År 2000 – Förundersökning/schaktkontroll inför uppsättande av belysningsstolpar ca 15 m V om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen framkom kulturlager innehållande glas, brända ben och kritpipor. I schaktet påträffades också vad som troligtvis var syllstenar till en äldre kyrkstuga. (Nbm dnr 2000/0432, Lst dnr 220-5486-00). (Fossum 2000). Det är denna undersökning som har gett de mest intressanta resultaten i närheten av det nu aktuella slutundersökningsområdet.

År 2001 – Förundersökning/schaktkontroll vid Kyrkstuga 472, Brantgränd, ca 20 m Ö om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen påträffades omrörda lager innehållande fynd av recent datum som pantglas och laderspill. (Nbm dnr 2002/0029, Lst dnr 220-9120-01), (Wrede 2002)

År 2002 – Förundersökning/schaktkontroll vid Garvargränd 1 ca 30 m Sö om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid undersökningen framkom endast vägfyllnadsmassor och ett recent brandlager från en brand i kvarteret år 1990. (Nbm dnr 2002/0564, Lst dnr 431-18139-02). (Backman 2002).

År 2009 – Förundersökning/schaktkontroll på den nu aktuella tomten Brantgränd 1 i juni, delvis också utförd samtidigt som slutundersökningen i september. Vid förundersökningen framkom främst fyllnadsmassor med enstaka inslag av inblandat tegelkross och i matjorden i schakt 2 en skaftbit av en kritpipa. Ett omrört kulturlager innehållande tegelkross påträffades i schakt 3 ”norra”, öster om husets sydöstra hörn (bilaga 2:3). Ingenting hittades vid förundersökningen som kunde sägas vara ett bevarat kulturlager. I övrigt gav löst packad morän i förundersökningschakt nr 2 (bilaga 2:1) anledning att misstänka att jordmassor flyttats i en strävan att jämna till tomten bakom huset. (Nbm dnr 148-2009, Lst dnr 431-3299-09).

Undersökningens utgångspunkter

Arbetet utfördes enligt Norrbottens museums undersökningsplan (Nbm dnr 148-2009, daterad 2009-08-29) vilken länsstyrelsen baserat sitt beslut på (Lst dnr 431-9807-09, daterat 2009-09-01)

Undersökningsplan

Slutundersökningen var tänkt att utföras som en noggrannare schaktkontroll eftersom det kunde förväntas att rester efter en eller flera byggnader kunde påträffas i schakt 1 (bilaga 2:2 och 2:3). Schakt 1 skulle grävas ca 10 m långt, 1 m brett och ned till av mänsklig verksamhet opåverkad mark. Grävningen skulle ske med hjälp av grävmaskin, och sedan spade och skärslev för manuell framrensning av anläggningar.

Konstruktioner, anläggningar och lager som framkom i schaktet skulle dokumenteras i plan och profil, med digital kamera och genom ritningar i skala 1:10 eller 1:20. Lämningar skulle också beskrivas i text, och kulturlagrens djup under nuvarande markyta beskrivas.

Prover skulle tas i de fall bedömningen gjordes att sådana skulle kunna hjälpa till att ge svar på de generella frågorna för Gammelstads tidiga historia. Om äldre kulturlager påträffades under resterna byggnaderna från 1817 års karta skulle högst ett C¹⁴ – prov plockas in för datering.

Föremål som bedömts vara värdefulla för tolkningen av påträffade, ostörda kultur-lager skulle också tillvaratas, men massmaterial som spik och tegelkross lämnas kvar.

Schakten skulle ritas in på planritning som sedan skulle digitaliseras och koordinat-sättas med hjälp av en digital underlagskarta i projektionen RT90 2,5 gon W. Anledningen till inmätningförfarandet av schakten är att felvisningen för en GPS i Gammelstad pendlar mellan 7 och 10 m, även vid klart väder, vilket innebär att schakten i värsta fall kan hamna på fel sida av en byggnad.

Ritningar, foton och övrigt arkivmaterial kommer att förvaras i Norrbottens Muse-ums respektive arkiv.

Metod och utförande

Förundersökningen utfördes enligt Länsstyrelsens beslut och undersökningsplanen som en schaktkontroll under pågående schaktning av schakt 1 med grävmaskin och handgrävning kring den konstruktion som påträffades. För utbredning av schakt 1 se bilaga 2:2 och 2:3. Vid avslutad schaktning användes jordsonder i schaktets botten för att kontrollera att ingenting mer intressant kunde förväntas att hittas under schaktets botten. Schaktet och lämningen i detta dokumenterades med fotografier, ritningar och schaktbeskrivning.

Schaktet grävdes 10,3 m långt och ca 1,3 m brett, ned till 0,4 – 0,8 m djup, d v s ned till av människan orörd mark.

Det planerade arbetet kunde efter dokumentation av de syllstenar som fanns kvar av husgrunden utföras utan vidare antikvariska hinder. Grundstenarna ligger kvar på samma ställe även efter markarbetena eftersom de låg tillräckligt långt ned för att inte beröras av den planerade rännan och släntingen.

Eftersom inga fynd påträffades togs inga sådana in. Inget kulturlager innehållande kol påträffades heller som kunde dateras.

Förundersökningen av schakt 2 utfördes samma dag som slutundersökningen av schakt 1. Schakt 2 grävdes före slutundersökningsschaktet.

Avvikelser från undersökningsplanen

Schaktet grävdes 1,3 m brett istället för 1,0 meter brett, eftersom skopans bredd var något för bred. Med anledning av detta så lades schaktets början ett stycke in i förundersökningens schakt 3 (södra) för att inte i onödan gräva söder om under-sökningsplanens schakt 1 och därmed gräva längre in i den förväntade husgrunden än vad som planerats. Även med en något justerad placering närmare huset, så täckte schaktet hela den yta där schakt 1 planerades i undersökningsplanen.

Platsen för schakt 1 innan grävning. Olof Östlund i gul jacka står på högra sidan av kullen under bkombänken. Schaktet drogs från högnet på huset ungefär till den plats där fotografen står. Foto Mirjam Jonsson. Nbm acc nr 2009:94:05 © Norrbottens museum.

Resultat

Samtliga mått på lagerföljder är mätta från markytan och nedåt.

Schakt 1 (bilaga 2:2, bilaga 2:3 samt bilaga 5)

Schaktets längd: 10,3 m
 Schaktets bredd: 1,3 m
 Schaktets djup: 0,4-0,8 m (Största djupet i kullen med blombänk och matjord ovanför husgrundsresterna i schaktets sydöstra hörn)

Lagerföljd: I schaktets östligaste ände, blombänken / husgrundsresterna
 0,0 – 0,2 m: Matjord
 0,2 m – 0,6 m djup: Fyllnadsmassor, omrörda.
 0,5-0,6 – 0,8: Rest av husgrund, (syllstenar)
 0,8 – djupare: I södra kanten Orörd morän, sandig med stenar. I norra kanten; fyllnadsmassor VA-ledning (grå sand)
 (notera att markytan på den norra schaktsidan som var närmast huset var 0,5 m lägre än markytan vid den södra sidan av schaktet som syllstenarna låg under)
Återstoden av schaktet, väster om blombänken / husgrundsresterna:
 0,0 – 0,2 m: Matjord
 0,2 – 0,3-0,4 fyllnadsmassor
 0,3-0,4 – djupare: Fyllnadsmassor för VA-schakt

Beskrivning: 2,5 m söder om husets SÖ hörn finns en kulle ovanpå vilken en blombänk placerats innehållande buskar och träd. Vid förundersökningen konstaterades med hjälp av jordsond att det fanns rester av en husgrund under densamma. Syllstenarna kunde kännas med jordsonden. Kullen sluttar brant

ned mot huset i norr och höjdskillnaden är 0,5 – 0,6 m på markytan. Vid grävning av kullen konstaterades att merparten bestod av matjord och påförda jordmassor som använts för att bygga upp blombänken. Under de påförda jordmassorna påträffades vid fortsatt grävning 2 syllstenar hörande till en husgrund. Tyvärr var de det enda som återstod av husresterna i schaktets utbredning. Resten av schaktet bestod under matjorden enbart av grå sandiga fyllnadsmassor där en VA-ledning grävts ned. Det sydöstra hörnet av schakt 1 var det enda som fanns kvar och var opåverkat av detta VA-schakt.

Syllstenarna i schakt 1:s sydöstra hörn låg direkt på orörd moränmark (rostjord), och inget äldre kulturlager påträffades under dem. Fyllnadslagret ovanpå har trängt ned mellan stenarna och inget tydligt urskiljbart kulturlager hörande till husgrundens syllstenar gick att se. Det troliga är att man vid tidigare markarbeten planat ut husgrunden för att jämna till tomten och anlägga blombänken. Risken är att syllstenarna inte ligger riktigt där de låg när byggnaden en gång stod på platsen

Norr om syllstenarna, alldeles intill dem, så löpte VA-schaktet i samma riktning som undersökningsschaktet. Dess fyllnadsmassor innehöll en del sten, framför allt i den västra änden av schaktet.

Datering:

1800-1900-tal för husgrundens syllstenar. Datering med utgångspunkt från byggnader på 1817 års karta.

Syllstenarna under buskarna i blombänken. Den ljusare sanden till höger om syllstenarna är fyllnadsmassor till schaktet för en VA-ledning. Med på bilden är också Mirjam Jonsson. Foto Olof Östlund. Nbm acc nr 2009:94:13 © Norrbottens museum.

Kulturhistorisk tolkning

Vid ankomsten till Brantgränd 1, innan grävningarna påbörjats vid förundersökningen i juni stod det klart att det under kullen med buskar och blombänk fanns rester av en husgrund. Vid en kontroll med 1817 års karta (bilaga 6) kunde vi också se att det funnits äldre byggnader på den aktuella tomten. Med hjälp av jordsonden juni hittades också sten på den plats där den västra änden av schakt 1 var planerat, och med ledning av 1817 års karta antogs också denna sten höra till en byggnad. Syllstenarna hörande till husgrunden under jordkullen kom fram vid slutundersökningen.

I den västra änden av det planerade schakt 1 påträffades stenar med jordsonden i juni. Dessa stenar i kombination med en titt på 1817 års karta (bilaga 6) gjorde att det fanns skäl att tro att rester av en andra byggnad kunde finnas i schakt 1. Någon sådan byggnad påträffades dock inte vid slutundersökningen. Det konstaterades dock att fyllningen till ett VA-schakt täckte nästan hela schakt 1, och att denna fyllning i väster innehöll en del sten. Det kan vara dessa stenar som vi noterade i juni som vi då kände med sonden. Tar man med informationen från förundersökningens schakt 2 (som alltså grävdes samma dag som slutundersökningen), är det möjligt att eventuella byggnader på den sidan av tomten jämnats med marken i samband med att tomten planerats ut och jordmassor flyttats nedför backen och närmare huset. Eventuella grundstenar har då mest troligt tagits reda på för att användas igen någon annanstans. Flytt av jordmassor är också förmodligen en av orsakerna till dräneringsproblemen och fuktskadorna på huset.

De syllstenar som påträffades under kullen med buskar och blombänk ligger direkt på örörd mark, inga rester av något äldre kulturlager finns under dem. Det förefaller som att syllstenarna hör till en byggnad som är den första byggnad som rests på platsen. Inga rester av tidigare verksamhet finns under den. Markytan har förmodligen inte tagits i anspråk för bebyggelse förrän någon gång i början på 1800-talet, eller möjligen i slutet på 1700-talet. Det beror på hur gamla byggnaderna kan ha varit när de ritades in på 1817 års karta över Gammelstad. Några fynd utöver grundstenarna som kan datera husgrunden påträffades inte vid slutundersökningen.

Slutsats/Vidare undersökningar

Norrbottens museum anser att ytterligare undersökningar inför dräneringen inte är nödvändiga. Kombinerat med förundersökningarna av schakt 2-4 anser Norrbottens museum att denna slutundersökning av schakt 1 bör vara tillräcklig. Syllstenarna lämnades kvar där de påträffades, och resten av husgrunden ligger fortfarande kvar örörd. Ska ytterligare markarbeten utföras på platsen måste exploitören vara medveten om att det kan bli tal om att ytterligare arkeologiska undersökningar kan bli aktuella om husgrunden ifrågasätter att skadas.

Inför kommande undersökningar är det också viktigt att komma ihåg att även där omfattande schaktningsarbeten har ägt rum tidigare kan intakta kulturlager och anläggningar påträffas. Att följa äldre kabelgravar och schakt kan vara svårt och kulturlager kan påträffas även vid mindre ingrepp. Därför är det av stor vikt att samtliga markingrepp inom fornlämningsområdet Raä 330 bevakas av arkeolog.

Utvärdering

Det finns anledning både för länsstyrelsen och för Norrbottens museum att vara vaksamma på information från gamla kartor vid planering av jobb i Gammelstad. Om marken är oskadad och inte har blivit utsatt för utplanering av jordmassor så är det troligt att rester finns kvar av de gamla byggnader som tidigare funnits i Kyrkbyn, som syns på t ex 1817 års karta

Vad som också vore bra är att försöka få fram ett underlag från Luleå kommun angående schakt som dragits tidigare, t ex för VA-ledningar eller elledningar. Kunskapen av var dessa schakt ska finnas kan göra planeringsarbetet enklare både för länsstyrelse och för arkeologisk undersökare.

Norrbottens museum, Luleå 2010-01-18

Olof Östlund, Arkeolog

Referenser

Publicerade källor

- Arkeologi i Norrbotten - en forskningsöversikt*. Länsstyrelsen i Norrbottens län Rapportserie Nr 14/1998.
- Bergling, Ragnar 1964. *Kyrkstaden i övre Norrland. Kyrkliga, merkantila och judiciella funktioner under 1600- och 1700-talen*. Skytteanska samfundets handlingar no 3. Uppsala.
- Bergner, L P. 1817. *Charta Öfver Luleå Gammel Stad*. (Nytryck Lantmäteriet)
- Fossum, Birgitta 2000. *Rapport. Arkeologisk förundersökning inför uppsättande av belysningsstolpar. Raä 330, Gammelstads kyrkby, Nederluleå socken, Norrbottens län, Västerbotten*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 2000/0432).
- Lindgren, Åsa 2000. *Rapport. Arkeologisk förundersökning. Raä 330, Gammelstaden 7:1, Ga. Bodenvägen. Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 1997/0693).
- Lindgren, Åsa 1999. *Rapport. Arkeologisk förundersökning. Raä 330, Bagargränd, Gammelstad, Nederluleå socken, Västerbotten, Norrbottens län*. Norrbottens museum, Luleå (dnr 1998/0551).
- Nordberg, Albert 1965. *En gammal Norrbottensbygd. Anteckningar till Luleå sockens historia*. Luleå.
- Wrede, Anja 2001. *Förundersökningar i Gammelstad 2001. Kyrkstuga 472, Brantgränd, Raä 330 (Nbm dnr 2002/029)*. Ur Wrede, A. 2001 et al: *Rapport. Arkeologiska förundersökningar i Gammelstad år 2001. RAÄ 330, Gammelstads kyrkby. RAÄ 593, Hägnan. Nederluleå socken, Norrbottens län, Västerbotten*. Norrbottens museum, Luleå 2001.

Opublicerade källor

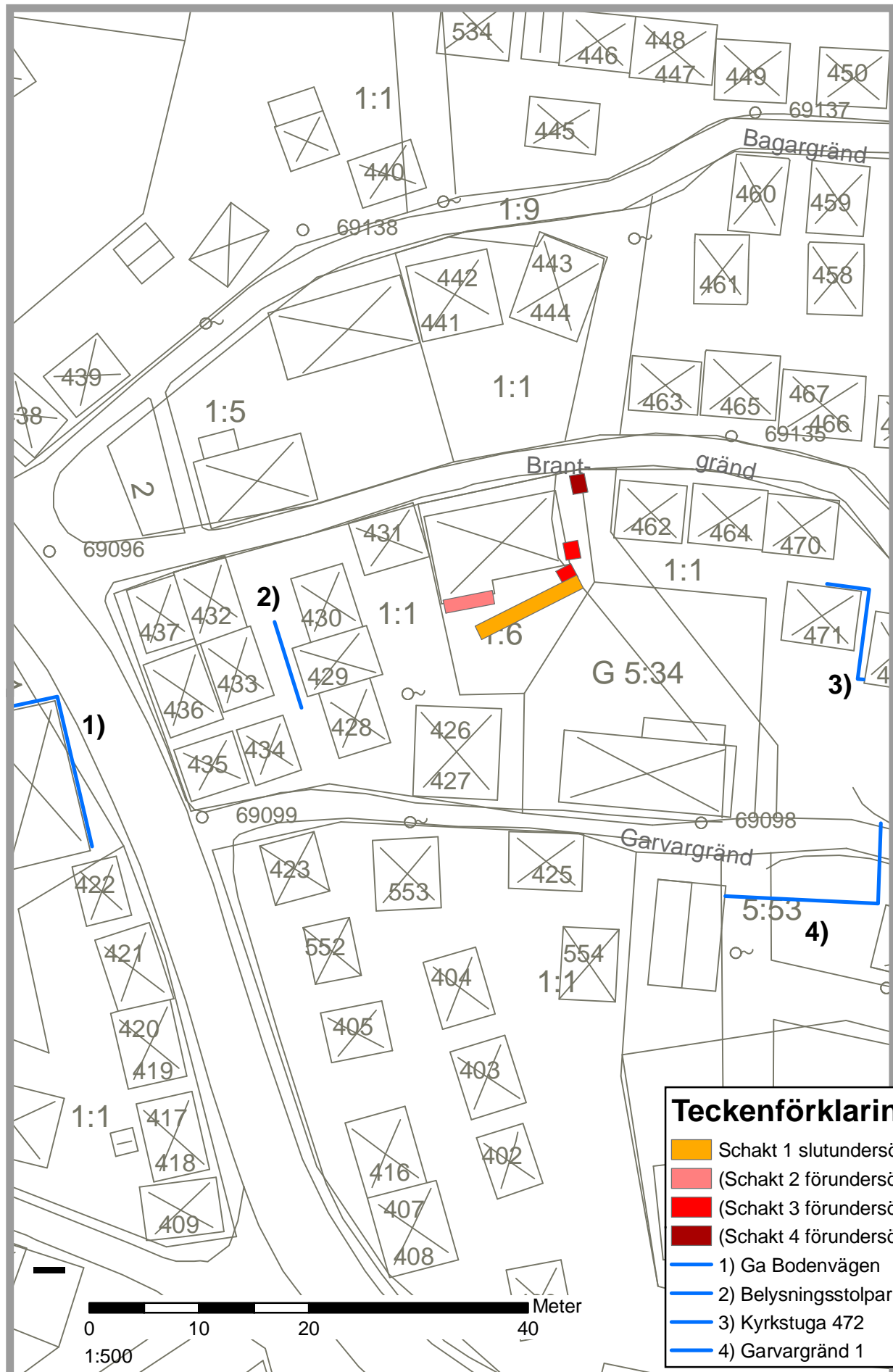
- Östlund, Olof 2009. Rapport 2009:20. *Arkeologisk förundersökning Brantgränd 1, Raä 330, Gammelstads kyrkby, fastigheten Nederluleå kyrkovall 1:6, Nederluleå socken och Luleå kommun, Västerbottens landskap, Norrbottens län*. Norrbottens museum, Luleå. (Dnr 148-2009).

Bilagor

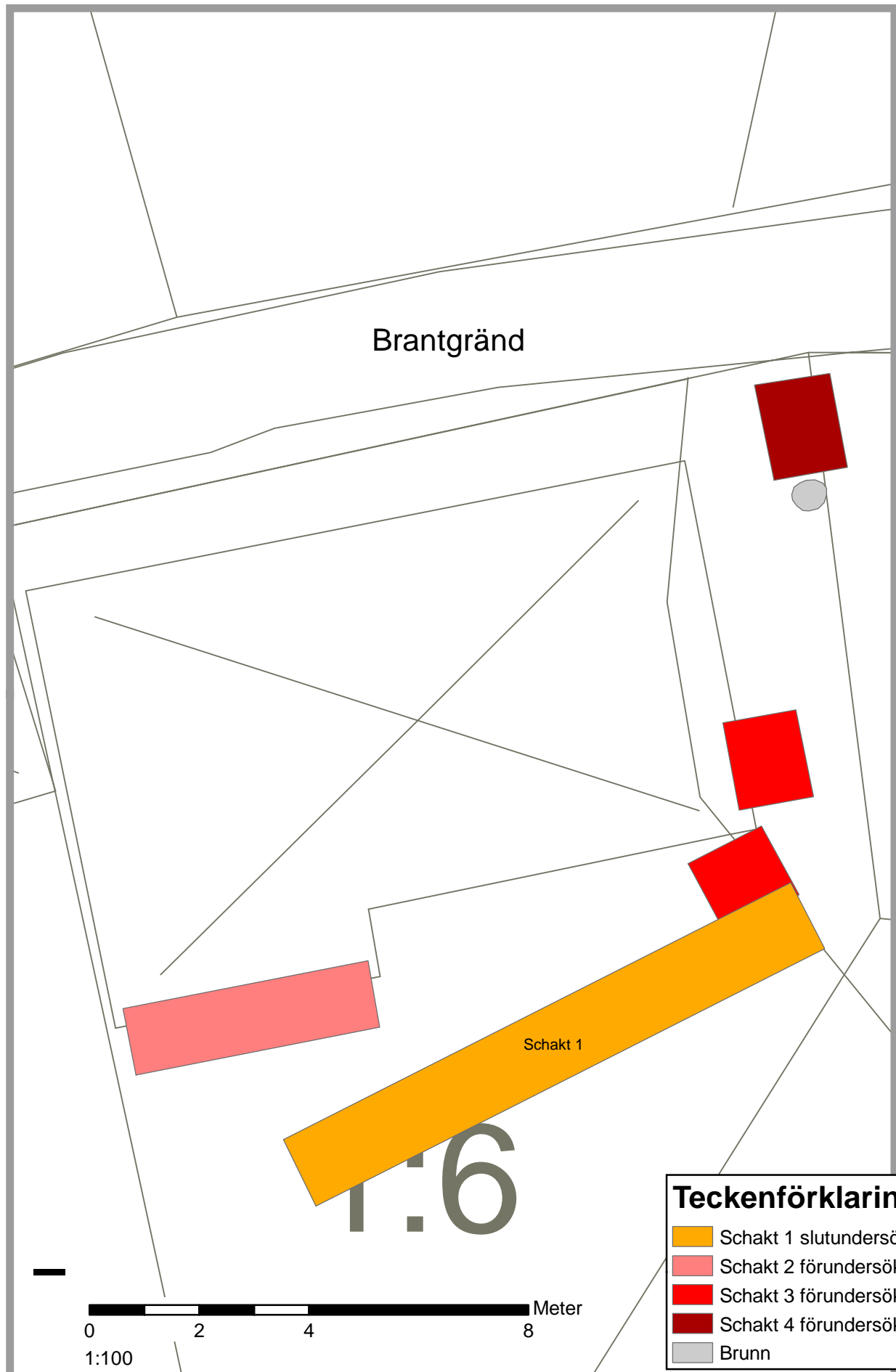
- 1 Utsnitt, Ekonomisk karta 24L 9h Gammelstaden, skala 1:10 000
- 2 Plankartor och planritningar:
  - 2:1 Slutundersökningsschakt och tidigare undersökningar.
(Underlag: Luleå kommuns digitala plankarta, skala 1:500)
  - 2:2 Slutundersökningsschakt och förundersökningsschakt
(Underlag: Luleå kommuns digitala plankarta skala 1:100)
  - 2:3 Slutundersökningsschakt. Planritning, digitaliserad. Skala 1:50
- 3 Digitalt renritad profilritning. Sektion över rest av husgrund, schakt 1, skala 1:20
- 4 Fotolista
- 5 Ritningslista
- 6 1817 års karta inlagd i dagens digitala plankarta skala 1:500. (Förlaga LP Bergner)

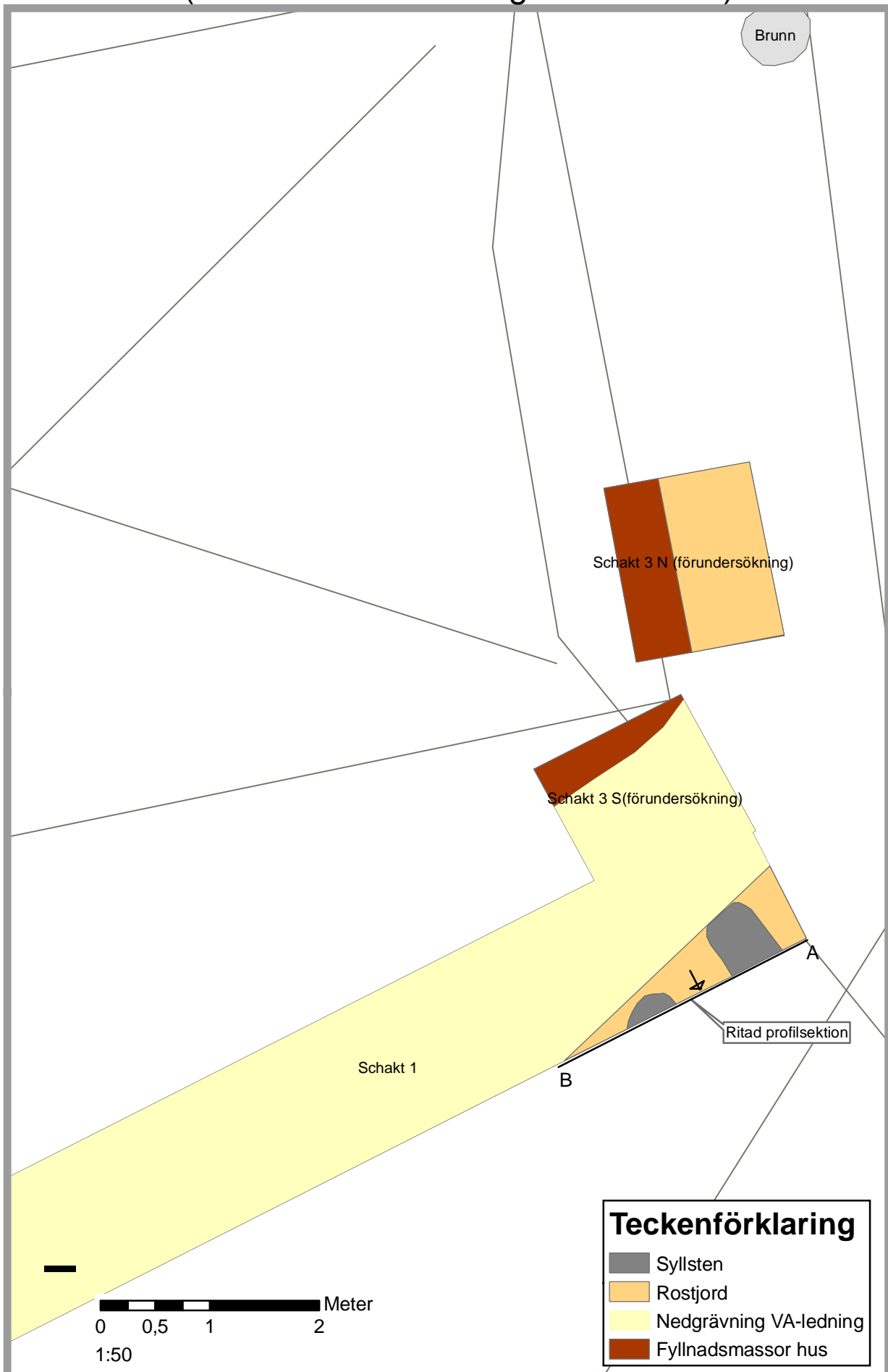
Slutundersökningsschakt och tidigare undersökningar

Slutundersökningsschakt och förundersökningsschakt

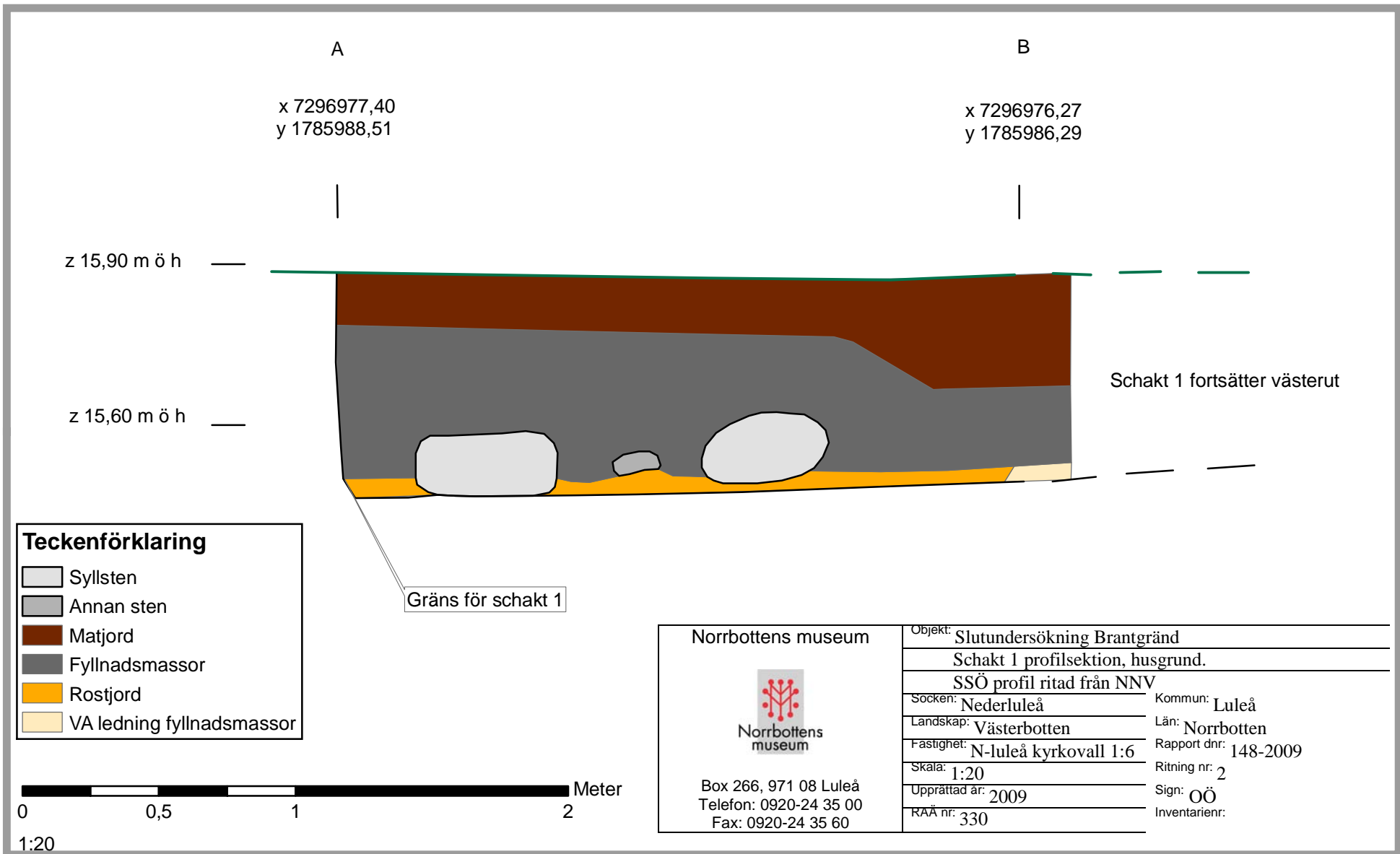

Planritning slutundersökningsshakt (Schakt 1) (även förundersöknings schakt 3)

Schakt 1 profilsektion över rest av husgrund, ritad från NNV

Fotolista Brantgränd Slutundersökning

Fotografer:

Förundersökningen (blå text)

Olof Östlund (OÖ) och Frida Palmbo (FP) Acc nr: 2009:94:01-04 samt 2009:94:08

Slutundersökningen

Olof Östlund (OÖ) och Mirjam Jonsson (MJ), Acc nr: 2009:94:05-07, samt 2009:94:09-13

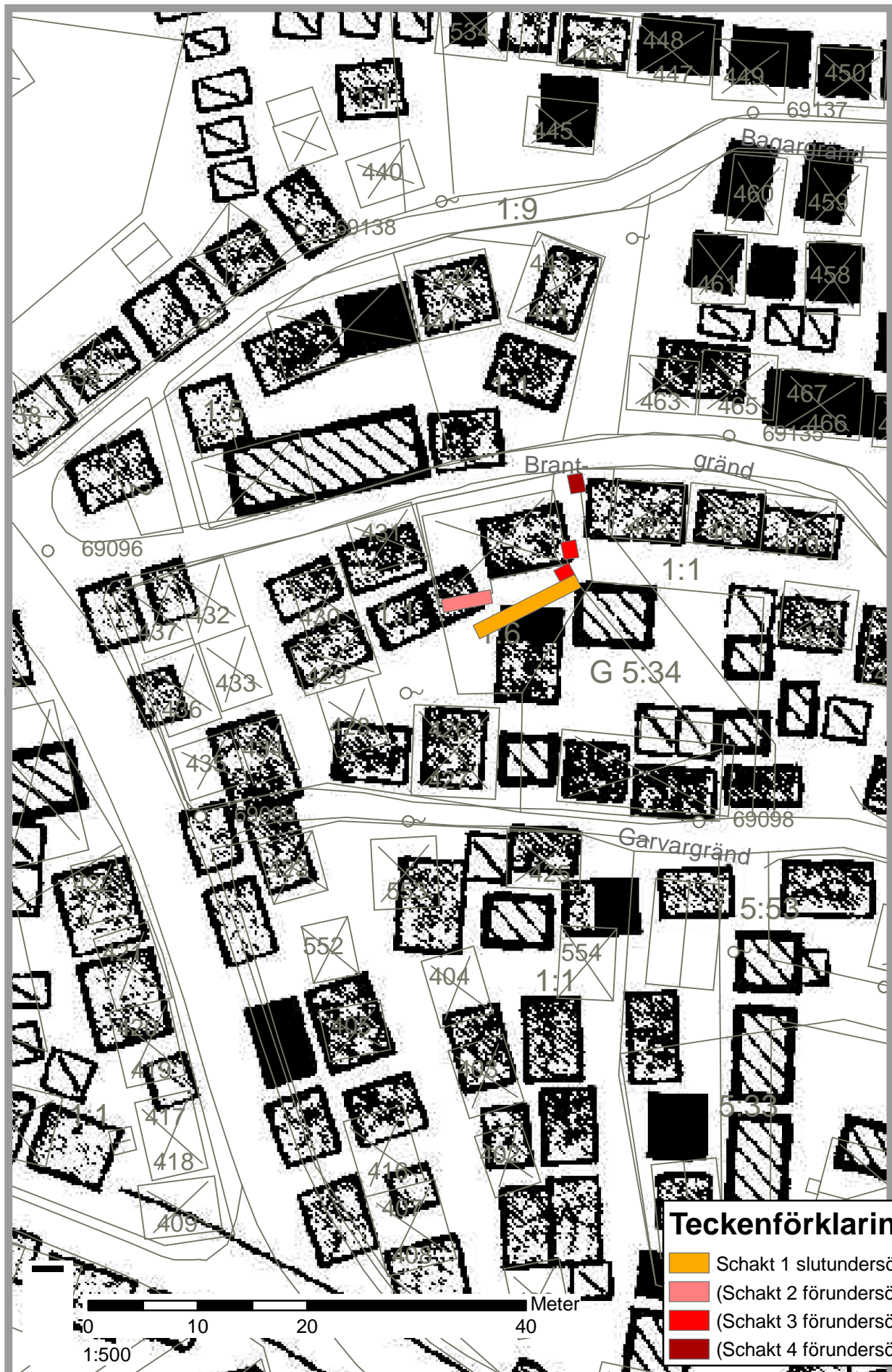
Fet markering av text i listan anger vilka bilder som är med i slutundersökningsrapporten.

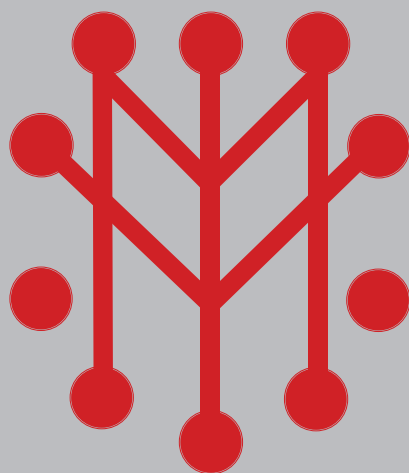
Acc nr	Motiv	Taget från	Fotograf
2009:94:01	Förundersökning. Schakt 3 (södra). I schaktet, söder om bostadshusets SÖ hörn syns grå sand, spår efter nedgrävningen för VA-ledning. Till höger i bild omrörda lager innehållande tegel, dör omgrävningar för husgrund tidigare skett.	Ö	OÖ
2009:94:02	Förundersökning. Schakt 3 (norra). I schaktet, öster om bostadshusets SÖ hörn syns i botten orörd moränmark (orange sand). Närmast huset är omrörda lager där omgrävningar för husgrund tidigare skett.	Ö	OÖ
2009:94:03	Förundersökning. Schakt 4. I schaktet syns grå fyllnadsmassor, massor som använts för att fylla ett VA-schakt till dagvattenbrunnen alldeles intill schaktets S sida (i bildens vänstra sida).	ÖNÖ	FP
2009:94:04	Förundersökning. Schakt 4. I schaktet syns grå fyllnadsmassor, massor som använts för att fylla ett VA-schakt till dagvattenbrunnen alldeles intill schaktets S sida (i bildens övre kant).	N	FP
2009:94:05	Bostadshuset på Brantgränd som ska markdräneras. Uo innan slutundersökning/förundersökning. På bilden syns Olof Östlund.	VSV	MJ
2009:94:06	Olof Östlund står på kullen under vilken det ligger en husgrund. I bildens nedre vänstra hörn syns schakt 3 (södra), från förundersökningen i juni.	NV	MJ
2009:94:07	Undersökningsområdet. Närmast i bild är schakt 3 (södra och norra). Olof står där schakt 2 ska grävas. (Schakt 2 hör till förundersökningen,.)	NÖ	MJ
2009:94:08	Förundersökning. Schakt 2. Matjord ovanpå naturlig moränmark.	SV	OÖ
2009:94:09	Slutundersökning. Schakt 1, i dess östra ände, alldeles intill schakt 3 (södra). Olof Östlund står på en syllsten hörande till husgrunden.	NNÖ	MJ
2009:94:10	Slutundersökning. Schakt 1, i dess östra ände. Mirjam Jonsson betraktar stenar hörande till husgrunden.	NNÖ	OÖ
2009:94:11	Slutundersökning. Hela längden av schakt 1 västerut. På bilden syns i rött Mirjam Jonsson, och i gult Luleå kommuns markarbetare.	Ö	OÖ
2009:94:12	Slutundersökning. Hela längden av schakt 1 västerut. I förgrunden är stenarna hörande till husgrunden. Bortanför dessa och till höger om dem är fyllnadsmassor hörande till VA-schakt. Där Mirjam (i orange regnjacka) står, tar husgrundsresterna slut. Schakt 3 (södra), under förundersökningen, missade grundstenarna med någon decimeter.	Ö	OÖ
2009:94:13	Slutundersökning. Schakt 1. Stenar hörande till husgrunden. Mirjam Jonsson jobbar med att dokumentera dem.	NÖ	OÖ

Ritningsförteckning

Nr	Typ	Objekt	Område	Sign	Renrit.	Bilagenr
1	Plan	Schakt 1-4	Brantgränd 1	MJ, FP, OÖ	Nej, schaktens ytterbegränsningar är överförda till digital planritning	Bilaga 2:2 Bilaga 2:3
2	Profil/ sektion	Husgrund schakt 1	Brantgränd 1	OÖ	Ja, digitalt renritad	Bilaga 3

1817 års bebyggelse (förlaga L.P. Bergner 1817)

Norrbottnens museum
Box 266, Storgatan 2, 971 08 Luleå
Telefon 0920-24 35 02
Fax 0920-24 35 60
norrbottnens.museum@nll.se
www.norrbottnensmuseum.se